

Rapport/oppsummering til Fellesnemnda

Delprosjekt P 3 Forberedelser til Valg2019

21.06.2018

Delprosjekt P 3 - Forberedelser til Valg2019

Innhold

1.	Innledning og bakgrunn	2
2.	Mandat.....	2
3.	Medlemmer arbeidsutvalg	2
4.	Administrativ støtte	3
5.	Møteplan	3
6.	Møte 5. februar 2018	3
	➤ <i>Regulatoriske forhold</i>	3
	➤ <i>Gjennomføringsplan med viktige milepæler</i>	4
	➤ <i>Fakta grunnlag/erfaring fra valggjennomføringen i de 3 kommunene</i>	5
7.	Møte 19. mars 2018	6
	➤ <i>Prinsipper for forhåndsstemmegivning</i>	6
	➤ <i>Prinsipper for inndeling i valgkretser / hensiktsmessige valglokaler</i>	7
	➤ <i>Valg over 1 eller 2 dager</i>	8
8.	Møte 14. mai 2018	9
	➤ <i>Informasjonsstrategi for å sikre en høyest mulig valgdeltagelse</i>	9
	➤ <i>Forslag/innstilling til fellesnemnda</i>	10
9.	Oppsummering-anbefaling fra P3	11

1. Innledning og bakgrunn

Som en del av den nasjonale kommunereformen, vedtok kommunestyrene i Hurum, Røyken og Asker i juni 2016 å søke om kommunesammenslåing fra 1. januar 2020.

De overordnede målsetningene for kommunereformen er:

- gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
- helhetlige og samordnet samfunnsutvikling
- bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- styrket lokaldemokrati

Byggingen av nye Asker er organisert som et prosjekt - og **Forberedelser til valg 2019 (P3)** er et av 3 politiske definerte delprosjekter.

2. Mandat

Fellesnemnda sluttet seg i møte den 15. desember 2017, sak 0048/17 til forslaget til mandat, men gjorde en liten endring i pkt 2.1 *Oppdragsbeskrivelse* fra «*Forslag til informasjonstiltak for å sikre en høyest mulig valgdeltagelse*» til «*Forslag til informasjonsstrategi for å sikre en høyest mulig valgdeltagelse*»

Pkt. 2.1 - Oppdragsbeskrivelse:

Delprosjektet skal foreslå en prosess for tilrettelegging og gjennomføring av kommune- og fylkestingsvalget 2019. Utvalget må sørge for at lover og forskrifter som regulerer valget er ivaretatt i deres forslag. Prosessen skal beskrive:

- *Gjennomføringsplan med viktige milepæler*
- *Forslag til informasjonsstrategi for å sikre en høyest mulig valgdeltagelse*
- *Prinsipper for forhåndsstemmegivning*
- *Utarbeide prinsipper for inndeling i valgkretser*
- *Prinsipper for hensiktsmessige valglokaler*

3. Medlemmer arbeidsutvalg

Politiske representanter:	5/2	19/3	14/5
1. Knut Sørli (leder) (Ap, Hurum)	x	x	x
2. Vijay Sangar (Ap, Hurum)	x	x	x
3. Morten Sandnes (H, Hurum)			x
4. Arne Dessen (H, Røyken)	x	x	x
5. Lene Kr. Ulleberg (Frp, Røyken)	x	x	x
6. Ole Kjølén (Ap, Røyken)	x	x	
7. Cathrine Jensen (H, Asker)	x	x	x
8. Anne Hilde Røsvik (MDG, Asker)		x	

4. Administrativ støtte

	5/2	19/3	14/5
Rådmannens representant: Tuss Benum	x	x	x
Fagansvarlig og prosjektleder: Rolf Brakstad	x	x	x
Leder av politisk sekretariat: Hege Damm Schwarz	x	x	x
Rådgiver Hurum: Tora Sandnes	x		x
Rådgiver Røyken: Linda Merethe Harbo-Haase	x		
Programledelsen Alf Harald Holmboe	x	x	x

5. Møteplan

Prosjektet har gjennomført **3** møter i 2018, 5. februar, 19. mars og 14. mai. Temaene i oppdragsbeskrivelsen ble gjennomgått og ivaretatt gjennom følgende oppsett:

5. februar	19. mars	14. mai
<ul style="list-style-type: none">➤ regulatoriske forhold (herunder gjennomgang av høringsnotat om endringer i valglov og nye forskrifter)➤ gjennomføringsplan med viktige milepæler➤ faktagrunnlag/erfaring fra valggjennomføringen i de 3 kommunene	<ul style="list-style-type: none">➤ prinsipper for forhåndsstemmegivning➤ utarbeide prinsipper for inndeling i valgkretser➤ prinsipper for hensiktsmessige valglokaler	<ul style="list-style-type: none">➤ forslag til informasjonsstrategi for å sikre en høyest mulig valgdeltagelse➤ forslag/innstilling til fellesnemda

I punkt 6, 7 og 8 nedenfor, vil temaene og hva som ble presentert/debattert i de ulike møtene bli kort oppsummert. I møtet 19. mars (pkt 7) ble det også tatt en gjennomgang av temaet *valg over 1 eller 2 dager*. Alle presentasjonene som har blitt utarbeidet i forbindelse med møtene er tilgjengelig på nettsidene til Nye Asker under [Prosjekter nye Asker](#).

6. Møte 5. februar 2018

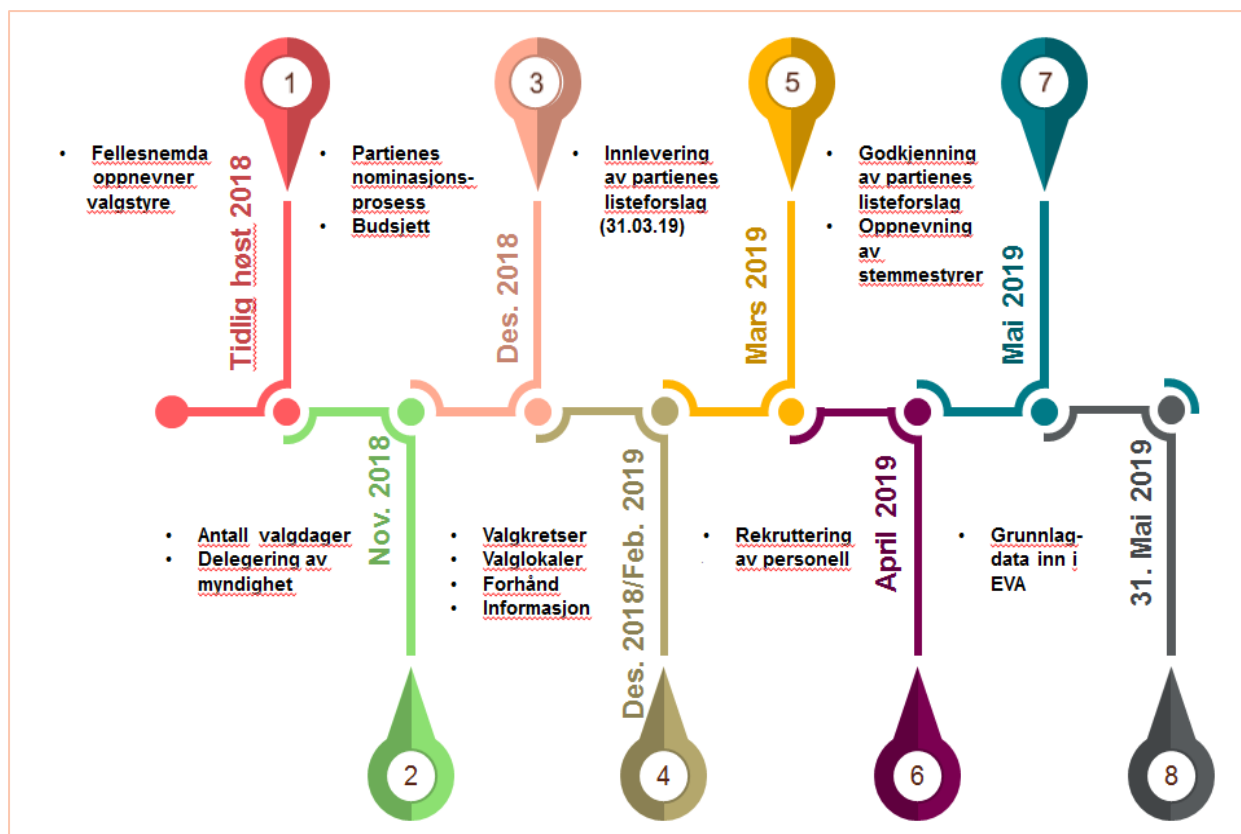
➤ **Regulatoriske forhold** (herunder gjennomgang av høringsnotat om endringer i valglov og nye forskrifter)

1. Gjeldende valglov og valgforskrift vil fungere/bli brukt slik kommunene er vant med.
2. Ny forskrift har vært på høring for gjennomføring av valg til kommunestyre og fylkesting i 2019. Disse forskriftene gjelder for kommuner/fylker som slås sammen - og trer i kraft før sommeren/trolig i mai.
3. P3 avga en kort høringsuttalelse begrenset til forhold som har betydning for lokalvalget i 2019 (uttalelsen ble avgrenset mot å mene noe om endringer i

Grunnloven som har betydning for stortingsvalget i 2021 (endring av antall valgdistrikter fra 19 til 11). Følgende uttalelse ble oversendt KMD: «P3 støtter departementets forslag til endringer i gjeldende regelverk samt etablering av nye forskrifter - slik at kommune- og fylkestingsvalget i 2019 gjennomføres i tråd med de nye vedtatte kommuner og fylker»

4. Den nye forskriften vil regulere at Fellesnemda oppnevner et nytt valgstyre. Videre vil Fellesnemda vedta valgbudsjett, ta stilling til antall valgdager og delegere myndighet til valgstyret/prosjekttrådmannen.
5. Det vil være et felles manntall og felles stemmesedler for Asker, Røyken og Hurum. Det vil bli gjennomført et felles valgoppgjør/opptelling av ca 43-44 tusen stemmesedler for Nye Asker.
6. Ikke mulig å stryke kandidater på listene, bare gi en ekstra personstemme (også slengere).
7. Regjeringen har oppnevnt et Valglovutvalg som nå ser på valgordningen - og en del av mandatet er å utrede strukturendringer for valgordningen (inkludert inndeling i valgdistrikter og fordeling av utjevningsmandater).
8. Kort oppsummert vil verken foreslåtte endringer i gjeldende lovverk eller de foreslåtte nye forskriftene ha noen stor betydning for det praktiske og lovmessige rammeverket i forbindelse med tilrettelegging og gjennomføring av lokalvalgene i 2019 for Asker, Røyken og Hurum.

➤ **Gjennomføringsplan med viktige milepæler**

1. Den praktiske gjennomføringen i Nye Asker vil langt på vei være kjent og slik man er vant med fra valgene i 2015 og 2017. I dette ligger det en overordnet anbefaling i at velgerne i størst mulig grad ikke skal merke store endringer i selve tilretteleggingen og valggjennomføringen.
2. I 2019 vil det å avgi stemme til kommunestyrevalget i Nye Asker og fylkestingsvalget i Nye Viken i seg selv innebære en stor endring for velgerne.
3. Nytt i år er at Fellesnemnda skal oppnevne et valgstyre for Nye Asker. Tradisjonelt har denne oppgaven blitt ivaretatt av de respektive formannskapene. Det legges nå opp til at Fellesnemnda oppnevner et nytt valgstyre tidlig på høsten 2018.
4. Selve gangen i forberedelsene vil følge kjent mønster - noe som i all hovedsak er styrt av frister mm.
5. Beslutning om valg over 1 eller 2 dager må besluttes av Fellesnemnda før budsjettet for 2019 vedtas.
6. Skissen/rammen for organisering av valgkretser legges frem for Fellesnemnda, men endelig beslutning vil bli foreslått delegert til valgstyret.
7. Tilsvarende gjelder for rammen av forhåndsstemmegivningen, valglokaler og informasjonsstrategi.
8. Behandling og godkjenning av listeforslag skjer etter at fristen for å tilbakekalle utløper 20. april 2019. Godkjenning skal skje før 1. juni 2019.

➤ **Fakta grunnlag/erfaring fra valggjennomføringen i de 3 kommunene**

Litt ulik praksis på enkelte områder ift selve valggjennomføringen - noe som naturlig må sees i sammenheng med forskjeller i areal og volum.

Men alle 3 kommunene har lang erfaring med å tilrettelegge for valg - med solid gjennomføring og god oppslutning.

Gjennomgående 20 % høyere valgdeltakelse ved stortingsvalg enn ved lokalvalg i Asker, Røyken og Hurum (dette er også et mønster på landsbasis - 2015:**60,2** / 2017:**79,9**).

	A s k e r		R ø y k e n		H u r u m	
	2015	2017	2015	2017	2015	2017
Valgdeltagelse	64,23	84,37	59,2	81,8	60,2	79,9
Personer med stemmerett	44 781	40 966	15 967	14 886	7 399	6 841
Personer som stemte i alt	28 769	34 504	9 512	12 112	4 428	5 446
Valgtingsstemmer	21 098	20 224	8 241	8 785	3 305	3 407
Forhåndsstemmer	7 671	14 280	1 271	3 327	1 123	2 039
Forhåndsvelgere i %	17,1	34,9	8,0	22,3	15,2	29,8
Andel f.hånd / talte stemmer i %	26,7	41,3	13,4	27,3	25,4	37,3
Antall valgdager	1	1	2	2	1	1
Antall valgkretser	8	8	5	5	5	5

Manntallsførte pr krets	5 593	5 120	3 193	2 977	1 479	1 368
Velgere på valgdagen (snitt pr krets)	2 637	2 528	1 648	1 757	661	681
Medlemmer i stemmestyret	3	3	3	3	3	3
Funksjonærer i valglokalet	150	160	81	81	29	29
XiM (elektronisk x i manntallet)	ja	ja	nei	ja	nei	ja
Forhåndsstemmemottak	1	1	1	1(3)	2	2
Opptellingsmåte	Lokalt krets		Sentralt krets		Sentralt krets	

7. Møte 19. mars 2018

I tillegg til en gjennomgang av temaene i tabellen ovenfor (pkt. 5), ble Lokal-demokratiundersøkelsen innledningsvis undergitt en kort gjennomgang.

➤ **Prinsipper for forhåndsstemmegivning**

Viktig å legge til grunn følgende når man skal vurdere/planlegge forhåndsstemmetilbudet.

1. Lang forhåndsstemmeperiode (10 uker).
2. Mottak ifm stortingsvalget 2017 fungerte veldig godt for alle de tre kommunene.
3. God kompetanse og gode rutiner i alle kommunene.
4. Tilbudet brukes i ulik grad, men en klar økende tendens at flere og flere forhåndsstemmer (i 2017 ble 41,3 % og 37,3 % av tellende stemmer i Asker og Hurum mottatt ifm forhåndsstemmegivningen).
5. Stor oppslutning rundt forhåndsstemmegivningen bidrar til å redusere trykket på valgdagen - men bidrar ikke til å øke den totale oppslutningen.
6. Tilbudet er godt kjent blant velgerne og har vært praksis i lang tid. Potensiale til å informere ennå bedre, kanskje særlig i Røyken som ligger litt under Asker og Hurum i %-vis oppslutning.
7. Blir et viktig tema i informasjonsstrategien.
8. Tilrettelegge for mottak på kjøpesenter? → gjennomført i 2017 i Røyken - opplevd som et positivt tilbud.
9. Viktig å se tilbudet for hele Nye Asker samlet.
10. Effektiv mottaksfunksjon → lav kostnad pr. mottatte stemme.
11. Flere og nye forhåndsstemmesteder krever «ny» håndtering ift IKT, materiell, beredskap, personell, opplæring → kostnadskrevende.
12. Vil gjennomføringen av forhåndsstemmegivningen i 2019 by på utfordringer ift tidligere valg? → kommer det flere spørsmål ifm stemmegivingen, bruker man lengere tid i avlukket, blir det protester/aksjoner som forlenger stemmetiden?

13. Viktig å se på hvor det skal tas imot stemmer - men også tidspunktet for mottak blir viktig → åpningstid på ettermiddag/kveld, tilbud på lørdager.
14. Tilbudet på institusjoner og ved hjemmebesøk er et viktig tilbud, men utgjør en liten del av totalen → kostnadskreven.
15. Forhåndsstemmemottak på videregående skoler – «læber» erfaring i Asker. Har liten betydning for valgdeltagelsen blant førstegangsvelgerne.

➤ **Prinsipper for inndeling i valgkretser / hensiktsmessige valglokaler**

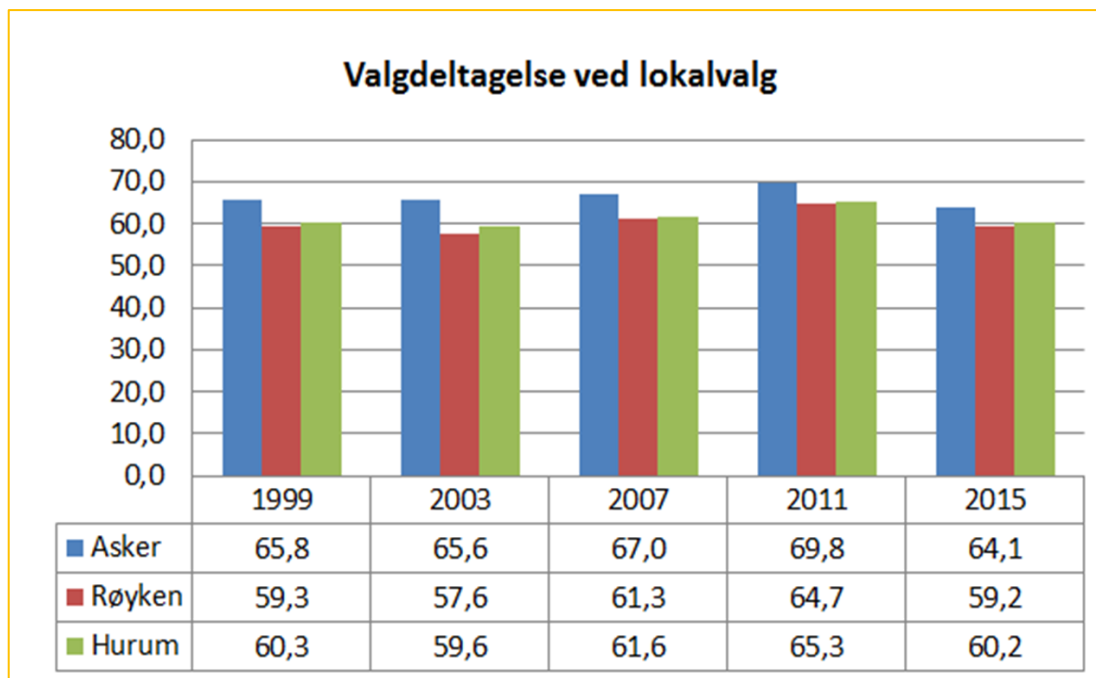
Gjennomgangen av valgkretser og valglokaler ble i møtet gjort under ett/samlet.

1. Nye Asker er pr i dag delt inn i 18 valgkretser - Asker (8), Røyken (5) og Hurum (5).
2. Eventuelle endringer må vedtas og meldes inn til Kartverket innen utgangen av mars 2019.
3. I og med at ingen kretser pr i dag har det samme navnet - kan i prinsippet alle kretsnavn opprettholdes - men alt må renummereres (Asker 1-8, Røyken 9-13 og Hurum 14-18).
4. Asker foretok en omfattende endring fra 2013 til 2015 med en reduksjon fra 15 til 8 valgkretser.
5. Det er stor forskjell i kretsomfanget - i 2015 hadde den største kretsen i Asker 3 007 velgere som møtte opp for å stemme på valgdagen - mens i den minste kretsen i Hurum møtte 326 velgere opp på valgdagen.
6. Valglokalene i 2017 varierte mellom møterom på hotell til store idrettshaller.
7. Viktig med god og riktig geografisk dekning - hvor det tas hensyn til bosettingsmønster, tilhørighet, nærhet, veinett og transport, parkering, antall manntallsførte,
8. Store valgkretser er effektive og hensiktsmessige – men er mer utfordrende særlig ifm parkering og mer sårbare dersom man må over på beredskapsrutiner eventuelt stenge ned et valglokale.
9. Endring av valgkretser/bytte av lokaler har betydning ift personell, valgutstyr, IKT, økte kostnader, universell utforming, rapportering og informasjon til velgerne. Feil dimensjonering vil kunne ha betydning for valgdeltagelsen.
10. Alle lokalene skal tilfredsstillende kravene om universell utforming - velgeren skal kunne gjennomføre valghandlingen på egenhånd.
11. Alle kommunene gjennomførte valgdagen i 2017 ved bruk av XiM (elektronisk X i manntallet). Dette effektiviserer registreringen av velgeren

- men er avhengig stabil nettilgang. Dette blir/er derfor en viktig faktor ifm valg av lokaler.

➤ **Valg over 1 eller 2 dager**

Valgdeltagelsen ved lokalvalg i Hurum, Røyken og Asker;

1. Lang tradisjon i Asker og Hurum for kun å bruke den offisielle valgdagen. Røyken på sin side har tradisjon med valg over 2 dager i alle valglokale.
2. Det er et flertall i Fellesnemnda som tar stilling til valg over 1 eller 2 dager.
3. Debatten om to versus én valgdag er i ferd med å stilne i takt med at stadig flere forhåndsstemmer.
4. Ikke grunn til å tro at trenden med stadig økende forhåndsstemming snur - slik at risikoen for en voldsom økning i oppslutningen ifm valgtinget synes ikke å være veldig sannsynlig.
5. Det forventes å motta drøye 32 000 stemmer ifm valgtinget i 2019 - samlet omtrent det samme som ved de foregående lokalvalgene i perioden 2003-2015.
6. God tilgjengelighet til valg utenom den offisielle valgdagen gjør at behovet for 2 valgdager ikke er særlig til stede i forhold til det å sikre god valgdeltagelse - noe erfaringstall særlig i Asker bekrefter.
7. To-dagers valg krever en del ekstra ressurser, både personmessig, organisatorisk og økonomisk. En ekstra valgdag innebærer økte kostnader knyttet til godtgjøring til valgfunksjonærer, IT-support, bevertning, vakt og sikkerhetsordninger, renhold, informasjon mm.

8. Et søndagsåpent valglokale fra kl. 13.00 - 18.00 ble i Asker forut for valget i 2017 beregnet til cirka å ligge på et sted mellom kr 90-120 000,- pr lokale.
9. Det var marginalt (litt i forbindelse med åpning av valgtinget) eller ingen kø under valgtinget verken i Asker, Hurum eller Røyken i forbindelse med stortingsvalget i 2017 - god organisering og kapasitet.
10. Hva skiller lokalvalget i 2019 fra stortingsvalget i 2017?
 - 2 valg - Nye Asker og Viken («ukjente» valg)
 - færre lister ved lokalvalget enn ved stortingsvalget
 - 2-falsede stemmesedler ved begge valg - mer bretteing
 - i større grad gjøres det endringer på stemmesedlene ifm lokalvalg - (personstemmer på eget parti og slengere til andre partier)
 - er det større risiko for avtalte/planlagte aksjoner knyttet til endringer på stemmesedlene?
 - flere spørsmål i valglokalet som følge av større usikkerhet pga Nye Asker og Viken?
11. Det må påregnes at det tar noe lengere tid å løse en velger gjennom valglokalet i 2019 enn i 2017, men utløser dette et behov for å tilrettelegge for et to-dagers valg? - vil eventuelt muligens ha størst betydning i Asker som har flere store kretser.
12. Vil alltid være utfordrende å balansere tilbudet i forhold til forventet etterspørsel - samtidig som man tar hensyn til kravene til universell utforming og kravet om god tilgjengelighet for velgerne..
13. Forskning kan ikke dokumentere at det er noen sammenheng mellom valgdeltakelse og to-dagers valg - men det kan argumenteres for at det å gjøre valget mest mulig tilgjengelig for velgerne - er en verdi i seg selv.
14. Når en skal ta stilling til antall valgdager og antall åpne lokaler og åpningstider - blir det en avveining mellom at tilbudet skal oppleves som tilgjengelig for velgerne og at kostnaden står i forhold til hvor mange velgere som forventes å benytte tilbudet.

8. Møte 14. mai 2018

➤ **Informasjonsstrategi for å sikre en høyest mulig valgdeltagelse**

Utkast til Kommunikasjonsplan for gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019 ble presentert og gjennomgått av Jon Bakkerud, leder av prosjektstyret Kommunikasjon og kommunikasjonsjef i Asker kommune.

1. Prosjektstyret i det administrative prosjektet Kommunikasjon (A3) startet våren 2019 arbeidet med å etablere en felles forståelse/ plattform ift å utarbeide en felles informasjonsstrategi knyttet til Valg2019.

2. Asker har i tilknytning til valgene i 2015 og 2017 forankret alt informasjonsarbeidet i en kommunikasjonsplan vedtatt av valgstyret. Røyken og Hurum har ikke gjort det på denne måten - men har i praksis gjennomført ulike informasjonstiltak i forbindelse med valget.
3. For å bidra til best mulig valgdeltagelse - er det viktig at alle velgerne får tilgang til god og riktig informasjon om når og hvor de kan stemme - samt hvem de kan stemme på. Det er videre viktig med riktig dimensjonering/tilrettelegging av tilbudet for velgere. Dette er forhold som behandles forløpende av Fellesnemnda og valgstyret i sakene knyttet til antall valgdager, valgkretser/valglokaler og forhåndstemmetilbud.
4. Usikkerhet knyttet til valgene i 2019 vil kunne bli en faktor når det gjelder valgdeltagelse - og det vil derfor være viktig å sikre god informasjon til alle velgere.
5. Både de politiske sekretariatene og kommunikasjonsavdelingene i de tre kommunene har deltatt og bidratt i fellesskap i arbeidet med å utarbeide et forslag til en felles kommunikasjonsplan. Basert på erfaringer legges det opp til å forankre endelig kommunikasjonsplan/strategi hos valgstyret ifm behandling tidlig i 2019.
6. Kommunikasjonsplanen/strategien er ment å ivareta det kommunikasjonsansvaret valggjennomføringen medfører - både gjennom det som er lov- pålagt og det som er basert på tidligere erfaringer og tilbakemeldinger fra gjennomføring av valg i Asker, Røyken og Hurum kommuner.
7. Hovedkanaler for å sikre informasjon til velgerne og valgmedarbeiderne vil være;
 - Nettsidene (hovedkanal 1 for kommunene)
 - Magasinet ASKER2020 – ordinær og egen valgutgave i august 2019 (hovedkanal 2 for kommunene)
 - Sosiale medier (hovedkanal 3 for kommunene)
 - Servicetorgene (inkl. brosjyre til fremmedspråklige)
 - Lokalmedia - kunngjøring og redaksjonell omtale
 - Rekrutteringsverktøyet Mobilise (valgmedarbeidere)
 - SMS/eposter til registrerte valgmedarbeidere
 - Intranettsider i de tre kommunene - internkommunikasjon

➤ **Forslag/innstilling til fellesnemnda**

Rapport/oppsummering til Fellesnemnda - Delprosjekt P 3 Forberedelser til Valg2019 (dette dokumentet) ble undergitt en samlet gjennomgang - hvor alle ble bedt om å komme med innspill til eventuelle endringer/suppleringer (frist 31. mai) før en oversendelse til Fellesnemnda - møte den 21. juni 2019. Pr. 1. juni var det ikke kommet inn ytterligere innspill til eventuelle endringer/suppleringer.

9. Oppsummering-anbefaling fra P3

Nedenfor er de viktigste punktene oppsummert slik de ble omforent i P3 - hvilket da også er forslaget som oversendes Fellesnemnda. Alle temaene som har vært behandlet av P3 - vil som ved tidligere valg måtte utredes nærmere av prosjektrådmannen og legges frem for Fellesnemnda og valgstyret i samsvar med skissert milepælsplan under pkt. 6.

1. P3 anbefaler å opprettholde dagens antall valgkretser. Det vurderes som viktig og ikke å gjøre for store endringer overfor velgerne ifm lokalvalget i 2019. Gjennomgående god erfaring med dimensjonering og gjennomføring ifm valgene i 2015 og 2017
2. P3 anbefaler at det som tidligere brukes funksjonelle og hensiktsmessige valglokaler - hvor kravene til universell utforming blir ivarettatt.
3. P3 anbefaler at det tilrettelegges for bruk av XiM (elektronisk X i manntallet) på valgdagen. Vil være et forhold som har betydning for valg av lokaler (sikker nettilgang).
4. P3 anbefaler at det tilrettelegges for valg over 1 dag i hele Nye Asker - mandag 9. september
5. P3 påpeker viktigheten av en gjennomtenkt kommunikasjonsstrategi – slik alle velgere skal ha fått muligheten til å gjøre seg kjent med hvor og når de kan stemme og hva de kan stemme på. Det anbefales at det særlig fokuseres på å nå spesielle velgergrupper som erfaringsmessig ikke bruker stemmeretten like mye som andre grupper (studenter, andre- og tredjegangselgere) samt innvandrere som skal stemme for første gang.
6. P3 anbefaler at hele forhåndsstemmetilbudet vurderes samlet og prioriteres - slik at totaltilbudet fremstår som hensiktsmessig. Viktig å vurdere stemmesteder, åpningstider og tilgjengelighet, blant annet for pendlere.